

رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده و انسجام خانواده با اضطراب اجتماعی

الهه سالاری*؛ کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

دکتر فاطمه گلشنی؛ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

دکتر سوزان امامی پور؛ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

مقدمه: اضطراب اجتماعی، بیماری مزمن با شروع موزدیان و زود هنگام در نوجوانی است که به درجات بالایی از ناتوانی و رنج منجر می‌گردد و عملکرد تحصیلی، اجتماعی، خانوادگی و شخصی فرد را تا اندازه زیادی مختل می‌سازد. (هوپ، هیمبرگ، جاستر، ترک، ۲۰۰۰، ترجمه قانعی، بختیاری، ملیانی، طاولی، ۱۳۹۰). در حقیقت اضطراب اجتماعی و کمروبی امری کاملاً طبیعی است. با این وجود، برخی از افراد به حدی دچار اضطراب اجتماعی و کم‌روبی می‌شوند که زندگی آنها دچار اختلال می‌شود (آنتونی، ۲۰۰۴، ترجمه راضی، میرزا بیگی، ۱۳۹۲). به طور کلی اضطراب اجتماعی مانند یک مانع عمل می‌کند و اجازه برقراری ارتباط‌های اجتماعی را نمی‌دهد؛ زیرا باورهای منفی درباره خود، سطوح خجالت و شرمندگی مانع از برقراری هرگونه ارتباط می‌شود (کروزیو، ۲۰۰۳، به نقل از شفیع آبادی، ۱۳۷۳).

روش: این پژوهش از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر سال آخر مدارس منطقه ۲ شهر یزد است که در سال تحصیلی ۹۳-۹۴ مشغول به تحصیل می‌باشند و تعداد کل آنها ۲۲۰۶ نفر می‌باشد. حجم نمونه در روش حاضر شامل ۱۵۰ دانش‌آموز که از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای تعیین شدند. بدین صورت که در مرحله نخست از بین تمام مدارس دبیرستان دخترانه ناحیه ۲ شهر یزد ۵ دبیرستان انتخاب شد. در مرحله بعد از هر دبیرستان ۲ کلاس انتخاب شد. سپس از هر کلاس تعداد ۱۵ دانش‌آموز انتخاب شدند و با استفاده از پرسش‌نامه‌های اضطراب اجتماعی (لیبویتس، ۱۹۸۷)، حمایت اجتماعی ادراک شده چند بعدی (زیمت و همکاران، ۱۹۸۸)، انعطاف‌پذیری و انسجام خانواده (آلسون و همکاران، ۱۹۸۶) مورد آزمون قرار گرفتند.

یافته‌ها: جدول ۱ ضرایب همبستگی برای رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده با اضطراب اجتماعی را نشان می‌دهد. نتایج حاکی از آن است که بین حمایت اجتماعی ادراک شده با اضطراب اجتماعی همبستگی منفی معنی‌دار وجود دارد.

جدول ۱ نتایج ضرایب همبستگی برای رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده با اضطراب اجتماعی

متغیرها	اضطراب عملکرد	اضطراب اجتماعی	کل اضطراب
خانواده	-۰.۲۹۴**	-۰.۲۶۸**	-۰.۲۹۸**
دوستان	-۰.۱۰۲	-۰.۱۱۲	-۰.۱۳۱
افراد مهم	-۰.۳۳۱**	-۰.۱۵۹	-۰.۲۶۴**
حمایت اجتماعی	-۰.۲۹۰**	-۰.۲۲۰**	-۰.۲۸۱**

** $P < 0.01$ * $P < 0.05$

جدول ۲ نتایج ضرایب همبستگی برای رابطه انسجام خانواده با اضطراب اجتماعی را نشان داد که بین نمره انعطاف پذیری در پرسشنامه انسجام خانواده با خرده مقیاس های اضطراب و نیز نمره کل اضطراب اجتماعی در پرسشنامه اضطراب اجتماعی همبستگی منفی معنی دار وجود دارد و بین انسجام خانواده با اضطراب اجتماعی رابطه معنی داری وجود ندارد.

جدول ۲ نتایج ضرایب همبستگی برای رابطه انسجام خانواده با اضطراب اجتماعی

متغیرها	اضطراب عملکرد	اضطراب اجتماعی	کل اضطراب
انسجام	-۰.۰۲۰	-۰.۰۰۱	-۰.۰۱۰
انعطاف	-۰.۲۳۰**	-۰.۱۹۳*	-۰.۲۲۲**
کل مقیاس	۰.۱۴۲	۰.۱۰۳	۰.۱۲۹

** $P < 0.01$ * $P < 0.05$

جدول ۳ ضرایب همبستگی برای رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده با انسجام خانواده را نشان می دهد، که بین حمایت اجتماعی ادراک شده و انسجام خانواده همبستگی مثبت معنی دار دیده شد.

جدول ۳ نتایج ضرایب همبستگی برای رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده با انسجام خانواده

متغیرها	انسجام	انعطاف	کارکرد خانواده
خانواده	۰.۴۳۲**	-۰.۰۶۷	۰.۲۴۳**
دوستان	۰.۱۲۹	۰.۰۵۶	۰.۱۴۴**
افراد مهم	۰.۳۳۳**	-۰.۰۶۰	۰.۲۶۷**
حمایت اجتماعی	۰.۳۶۲**	-۰.۰۲۰	۰.۲۶۹**

** $P < 0.01$ * $P < 0.05$

در جدول ۴ به منظور بررسی پیش بینی اضطراب اجتماعی بر اساس حمایت اجتماعی و نیز انسجام خانواده از روش تحلیل رگرسیون چند متغیری استفاده شد.

سطح معناداری	F	R ^۲	R	درجه آزادی	مجموع مربعات	منبع تغییرات	متغیرها
۰.۰۰۱	۵,۱۶	۰.۱۵۶	۰.۳۹۴	۵	۳۳۸۳,۷۵	رگرسیون	حمایت اجتماعی و انسجام خانواده
				۱۴۰	۱۸۳۷۴,۹۶	باقیمانده	
				۱۴۵	۲۱۷۵۸,۷۱	جمع	

جدول ۴ نتایج معنا داری مدل رگرسیون

نتایج نشان داد که خرده مقیاس های حمایت اجتماعی و انسجام خانواده با اضطراب اجتماعی رابطه خطی معنی دار دارند. بنابراین ضرایب رگرسیون و آزمون معنی داری آنها محاسبه و نتایج در جدول ۵ زیر ارائه شده است.

متغیر	b	خطای معیار	Beta	آماره t	سطح معناداری
ثابت	۲۷,۲۰۷	۸,۴۳۱		۳,۲۲۷	۰,۰۰۲
خانواده	-۰,۴۹۷	۰,۲۳۹	-۰,۲۲۴	-۲,۰۷۶	۰,۰۴۰
دوستان	۰,۰۸۶	۰,۲۰۱	۰,۰۴۰	۰,۴۲۵	۰,۶۷۲
افراد مهم	-۰,۴۲۵	۰,۲۴۰	-۰,۱۹۱	-۱,۷۷۳	۰,۰۷۸
انسجام	۰,۱۱۱	۰,۱۰۸	۰,۰۹۳	۱,۰۲۹	۰,۳۰۵
انعطاف	۰,۲۱۸	۰,۰۸۷	۰,۲۰۴	۲,۵۲۲	۰,۰۱۳

جدول ۵ نتایج ضرایب رگرسیون و آزمون معناداری آنها

دو خرده‌مقیاس حمایت اجتماعی ادراک شده و انسجام خانواده به طور معناداری در پیش‌بینی اضطراب اجتماعی سهمیم هستند.

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش مهرابی زاده، هنرمند، نجاریان و بهارلو (۱۳۷۸) که نشان دادند که بین حمایت اجتماعی ادراک شده و اضطراب اجتماعی رابطه منفی وجود دارد هم‌خوانی دارد. در مجموع باید گفت حمایت اجتماعی ادراک شده به عنوان عاملی مهم در ارتقاء سلامت روانی است و حمایت اجتماعی ادراک شده در سطح بالا، پیش‌بینی‌کننده مهمی برای کاهش اضطراب است. با توجه به اینکه انعطاف‌پذیری میزان تغییراتی است که در نقش‌ها، قوانین، کنترل و انضباط خانواده وجود دارد، در خانواده‌های انعطاف‌پذیر، مدیریت خانواده به صورت دموکراتیک است و اعضای خانواده در تصمیم‌گیری‌ها مشارکت می‌کنند (جمشیدی و همکاران، ۱۳۸۷)، که بی‌شک می‌تواند در کاهش اضطراب اعضای خانواده تاثیر گذار باشد. با افزایش نمرات انعطاف‌پذیری خانواده، اضطراب اجتماعی کاهش می‌یابد و یا برعکس. بطور کلی می‌توان بیان کرد با افزایش نمرات حمایت اجتماعی ادراک شده، کارکرد خانواده افزایش می‌یابد و به ویژه این ارتباط در رابطه با بعد انسجام خانواده وجود دارد. همانطور که در تحقیق فراری و همکارانش (۱۹۹۹) نیز مشخص شد خانواده‌های گسسته و خانواده‌هایی که روابط رضایت‌بخش در آنها وجود ندارد، میزان رضایت و حمایت اجتماعی به حداقل میزان خود می‌رسد. همچنین نتایج نشان می‌دهد که خرده‌مقیاس حمایت خانواده در پرسشنامه حمایت اجتماعی و انعطاف خانواده در پرسشنامه انسجام خانواده قادر به پیش‌بینی اضطراب اجتماعی است.

انجمن روان‌شناسی ایران
انجمن روان‌شناسی کودکان و نوجوانان ایران

مؤسسه روان‌شناسی و علوم تربیتی

دوین کشوره سراسری روان‌شناسی کودکان و نوجوانان

2nd Congress on Child and Adolescent Psychology
(CCAP)

واژه های کلیدی: اضطراب اجتماعی، حمایت اجتماعی ادراک شده، انسجام خانواده.